

CZU: 373.2.035:37.015.4:37.018.1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6619217>

COMUNICAREA DIN PERSPECTIVA CULTURII INDIVIDUALISTE ȘI COLECTIVISTE LA GRUPELE DE PREȘCOLARI

Maria ȚIFRAC

Universitatea de Stat din Tiraspol

Diferențele culturale influențează în mod deosebit interacțiunile dintre copii: individualismul, colectivismul, culturi slab contextuale și culturi puternic contextuale, evitarea incertitudinii, coduri de comunicare culturală. Caracterul individualist sau colectivist al unei culturi poate influența în mai multe moduri comportamentul comunicațional.

Limbajul preșcolarilor din diverse părți ale lumii diferă sub aspectul caracterului său direct și explicit. Cultura slab contextuală este o cultură în care comunicarea verbală ar trebui să fie explicită. Cultura puternic contextuală este o cultură în care comunicarea verbală este adesea ambiguă, iar semnificațiile sunt deduse din indici contextuali, cum ar fi tonalitatea vocii, expresiile feței, gesturile, mimica.

Într-o cultură puternic contextuală, criticile tind mai degrabă să fie făcute în particular. Preșcolarul ar folosi, probabil, un limbaj mai ambiguu pentru a comunica ce anume a greșit un alt preșcolar, în loc să abordeze problema în mod direct. Într-o cultură slab contextuală, preșcolarul dă vina direct și explicit pe „cel vinovat” pentru a da exemplu concret, în grupa la care se desfășoară activitățile instructiv-educative.

Tipurile de comunicare din diferite culturi, cel mai des folosite, sunt jargonul, argoul, gesturile, idiomurile, care diferă de la o societate la alta, de la un grup la altul și de la un copil la altul.

Cuvinte-cheie: cultură, cultură individualistă, cultură colectivistă, preșcolari, familie.

COMMUNICATION FROM THE PERSPECTIVE OF INDIVIDUALISTIC AND COLLECTIVIST CULTURE IN PRESCHOOL GROUPS

Cultural differences particularly influence the interactions between children: individualism, collectivism, weak contextual cultures and strongly contextual cultures, avoidance of uncertainty, and codes of cultural communication. The individualistic or collectivist character of a culture can influence the communicative behavior in several ways.

The language of preschoolers in various parts of the world differs in its direct and explicit character. Poor contextual culture is a culture in which verbal communication should be explicit. Strong contextual culture is a culture in which verbal communication is often ambiguous, and meanings are inferred from contextual cues such as tone of voice, facial expressions, gestures, facial expressions.

In a highly contextual culture, criticisms tend to be made in private. The preschooler would probably use more ambiguous language to communicate what another preschooler had done wrong, instead of addressing the problem directly. In a weakly contextual culture, the preschooler directly and explicitly blames the “guilty one” in order to give a concrete example, in the group where the instructive-educational activities take place.

The most commonly used types of communication in different cultures are jargon, slang, gestures, idioms that differ from one society to another, from one group to another and from one child to another.

Keywords: culture, individualistic culture, collectivist culture, preschoolers, family.

Introducere

Individualismul este o atitudine a celui care este preocupat exclusiv sau excesiv de problemele sale personale, de propria sa persoană, fiind indiferent sau ostil față de interesele generale, publice. Teorie care consideră individul drept o realitate singulară, ireductibilă, într-o ordine etică sau politică, și purtătoare a unei valori superioare valorii acordate societății. Acesta așază viața privată înaintea vieții publice, favorizează inițiativa privată, nu consideră societatea un scop în sine și nici un instrument în vederea unui țel superior indivizilor care o compun și încearcă să reducă funcțiile îndeplinite de stat (liberalism).

Colectivismul este o trăsătură a relațiilor sociale în care se exprimă colaborarea, unitatea și solidaritatea oamenilor, spiritul tovarășesc, comunitatea de interese și devotamentul față de cauza generală comună; doctrină și tip de organizare socială în care drepturile și interesele individului sunt subordonate celor ale unor colectivități sociale [1].

Cultura individualistă și colectivistă la preșcolari

O modalitate prin care culturile diferă este gradul în care pun accent pe copii, mai degrabă decât pe grupuri. Într-o cultură individualistă, preșcolarii cred că sunt responsabili în primul rând pentru ei înșiși. Copiii din culturile individualiste sunt crescuți auzind mesaje de tipul: „Fii tu însuși”, „Ești deosebit”, „Nimeni din

lume nu mai este așa ca tine". Aceste mesaje subliniază importanța autocunoașterii, a autosuficienței și a fi consecvent cu ceea ce se dorește de la viață. Într-adevăr, motto-ul unei culturi individualiste ar putea fi „Eu trebuie să fiu eu însumi!”.

Preșcolarii din societățile individualiste apreciază totodată independența și ideea că copiii ar trebui să se ridice singuri, trăgându-se de ei – să se ajute singuri, la nevoie – în loc să aștepte să-i ajute alții (de exemplu: copilul spune singur, recită poezia învățată, nu vrea să fie ajutat de nimeni, chiar dacă mai greșește).

În schimb, preșcolarii dintr-o cultură colectivistă pun accent pe loialitatea față de familie, locul de joacă sau grupul din care fac parte, mai degrabă decât pe necesitățile unui preșcolar. Sunt învățați că sunt responsabili în primul rând față de familie, comunitățile și grupurile lor. În loc să evidențieze importanța copilului, culturile colectiviste se axează pe satisfacerea necesităților grupului. Preșcolarii din culturile colectiviste acordă o importanță mare datoriei și loialității și nu se consideră unice sau deosebite, ci ca o componentă a grupului din care fac parte (de exemplu: ajută pe alt copil să spună povestea în continuare, îl ajută să aranjeze corect jetoanele în ordinea desfășurării acțiunii, îl ajută să pronunțe corect cuvinte mai dificile, îl ajută să termine de colorat imaginile din poveste etc.).

Când preșcolarii din culturile individualiste au, de exemplu, un conflict, se așteaptă de la ei să-l exprime și să se străduiască să-l rezolve. Cei din culturile colectiviste sunt învățați să gestioneze neînțelegerile mult mai puțin direct, pentru a menține armonia socială. O altă diferență implică vorbitul în public. Mulți copii simt anxietate când trebuie să vorbească în public, mai ales cei din societățile colectiviste, unde sunt învățați să se integreze, mai degrabă decât să iasă în evidență (de exemplu: când trebuie să povestească o poveste celor din grup se pierd, nu mai știu povestea, se încurcă în a spune în ordine). „A fi încrezător și a te împune” sunt calități valorizate în culturile individualiste, dar pot induce stânjenală sau rușine celor care fac parte dintr-o cultură colectivistă.

Într-o cultură slab contextuală, se așteaptă ca preșcolarii să fie direcți, să spună ce anume intenționează să spună și să nu „bată câmpii”. Culturile slab contextuale apreciază autoexprimarea, comunicarea opiniilor și încercarea de a-i convinge pe alții să vadă lucrurile într-un anumit fel [2, p.63-64].

În culturile puternic contextuale, preșcolarii vorbesc într-o manieră mult mai puțin directă, mai ambiguă, și transmit mult mai multe dintre semnificații prin comportamente subtile și indici contextuali, ca, de exemplu, expresiile faciale și tonalitatea vocii. Când preșcolarii din culturi slab contextuale și puternic contextuale comunică între ei, există mari posibilități de neînțelegere. Dacă educatoarea cheamă doi copii la scaunul povestitorului: unul dintre ei nu spune că nu vine, ci că vrea să scrie în caietul tip, în schimb celălalt spune că i se pare amuzant să meargă la scaunul povestitorului și, totuși, nu merge. Sunt copii timizi și retrași, care greu se integrează în grup, care abia vorbesc și cu educatoarea, însă mai sunt și copii deschiși, energici în a comunica și a se juca oriunde, oricând și cu oricine.

Preocupările sociale sunt orientate în direcția organizării și perfecționării mediului școlar, care să vină în sprijinul educatoarei, prin inițierea și efectuarea, sistematică și competentă, a intervențiilor modelatoare. Astfel, asigurându-se că fiecare copil se simte bine-venit, educatorul, prin intermediul acțiunilor educaționale, transmite preșcolariilor mesajul că fiecare persoană trebuie respectată, că fiecare copil și familie constituie un element important al comunității din grupă și că fiecare poate beneficia de spațiul și resursele comunității, precum și participa la menținerea acestora [3].

Copiii au tendința naturală de a evita situațiile inconfortabile și nefamiliare. Cu alte cuvinte, ne displace incertitudinea și, de fapt, aceasta provoacă multora dintre copii stres. Totuși, nu toate culturile consideră incertitudinea la fel de problematică. Gradul în care preșcolarii încearcă să evite situațiile nestructurate, neclare sau imprevizibile contribuie la incertitudine mai mare sau mai mică a acelei situații.

Preșcolarii din culturile cu un grad ridicat de evitare a incertitudinii sunt atrași de copii și situații familiare și tind să nu-și asume riscuri, de teama eșecului, nu le plac opiniile divergente și tind să susțină reguli și legi care amplifică securitatea și diminuează incertitudinea ori de câte ori este posibil. În schimb, preșcolarii din culturile care acceptă incertitudinea sunt mai deschiși spre situații noi și susțin copiii și ideile care nu concordă cu ei înșiși. Aceștia adoptă o abordare de tip „trăiește și lasă-i și pe alții să trăiască”, preferând cât mai puține reguli posibil care le-ar putea îngreuna comportamentul [2, p.67].

Rezultatele unei cercetări, desfășurate în anii 1999-2000, au condus la concluzia că sinele (self-ul) românesc este intermediar între sinele vestic propriu culturilor individualiste și sinele estic din culturile colectiviste, dar mai apropiat de sinele vestic [4, p.120].

Culturile diferă una față de alta sub aspectul utilizării codurilor de comunicare, ce reprezintă comportamente verbale și nonverbale ale căror semnificații sunt înțelese adesea doar de oamenii care aparțin aceleiași culturi. Câteva tipuri de coduri de comunicare – idiomuri, jargoane, argou și gesturi – diferă mult de la o societate la alta și pot îngreuna destul de mult comunicarea interculturală.

Un *idiom* este o sintagmă al cărei sens este pur figurativ; cu alte cuvinte, nu îi putem înțelege semnificația dacă interpretăm cuvintele în mod literar (a-i lipsi o doagă – a fi trăsniț, a avea un comportament anormal; a tăia frunză la câini – a-ți pierde vremea cu cineva, a face un lucru nepotrivit, lipsit de sens).

Jargonul – o formă specifică de comunicare idiomatică, care separă adesea culturile, este limbajul al cărui sens teluric este înțeles de persoanele din subcultura respectivă, dar nu neapărat și de cei din afara ei. (Cuvinte precum: mișto, fain, bonjour, hello, ciao, bay-bay, baby, madame, grazie, yes sunt cuvinte a căror semnificație un om mai în vârstă, un bunic sau o bunică a copilului nu o cunoaște, dar copiii îl folosesc.)

Argourile diferă de la un grup la altul, și deoarece lexicul este supus unor schimbări permanente, sunt pe larg folosite elemente din graiurile regionale, împrumuturi din alte idiomuri, abrevieri, cuvinte cu sens modificat etc. Argourile capătă trăsături individuale specific atât grupului de vorbitori care le utilizează, cât și regiunii în care argoul respectiv se formează și se folosește. Astfel că, având în vedere preferința vorbitorilor pentru elementele „periferice” stilistic marcate ale limbajului, în special pentru cele populare, familiare, regionale, în fiecare zonă geografică, la o anumită etapă, se poate contura un argou propriu (de exemplu: fițos–încrezut, capricios, scump; este varză – este distrus, este deteriorat, nu este bun; cool – frumos, bun; bos – șef, patron; nașpa – rău, urât, neplăcut; am primit scăunel – am primit nota 4).

Totodată, societățile diferă mult și din perspectiva modului în care folosesc *gesturile*, care sunt mișcări – de obicei ale mâinii sau ale brațului – ce exprimă idei. Aceleași gesturi pot avea semnificații diferite de la o societate la alta [2, p.68].

Concluzii

Concluzionând putem menționa că domeniul educației sociale este delicat și de aceea cere competență și artă pentru a soluționa numeroasele probleme pe care le ridică formarea unui copil. Aceasta înseamnă că educatorul trebuie să știe să aleagă și să folosească cu măiestrie metodele care-i pot oferi șansele cele mai mari de succes. Atitudini ale profesorului ca înțelegerea copilului, încrederea în potențialul pozitiv al relației profesor-preșcolar și disponibilitatea de implicare reală, profundă și sinceră în această relație sunt premise care asigură comunicarea integrală, cognitivă și afectivă. Asemenea atitudini dezvoltă la copii încrederea în sine, largesc deschiderea și disponibilitatea de comunicare, stimulează dorința lor de a se implica în confirmarea caracterului pozitiv al relației, ceea ce duce la eficientizarea acesteia. Mediul școlar ar trebui să încurajeze cooperarea, respectul, toleranța, libertatea în activitatea de învățare care ar forma la elevi deprinderi, competențe sociale.

Referințe:

1. DEX – Dicționarul explicativ al limbii române. București: Univers Enciclopedic Gold, 2016. 1354 p.
2. Kory Floyd. *Comunicarea interpersonală*. Iași: Polirom, 2013. 503 p.
3. NECULAU, A. *Pedagogie socială (experiențe românești)*. Iași: Editura Universității „Al.I. Cuza”, 1994, p.11-144.
4. CHELCEA, S., LUNGU, O., RADU, L., VLĂDUȚ, M. Reprezentarea mentală a self-ului și a altora. Efectul Muhammad Ali în România. Particularități ale tranziției. În: *Revista de psihologie aplicată*, 2000, nr.2, p.109-120.

Date despre autor:

Maria ȚIFRAC, doctorandă, Universitatea de Stat din Tiraspol; profesor învățământ preșcolar, gradul didactic I, Școala Gimnazială Nr.5, Sighetu- Marmației, Maramureș, România.

E-mail: micaandrasciuc@yahoo.ro

ORCID: 0000-0002-2235-4753

Prezentat la 17.01.2022